

Fjärde roten, tomt 128

Kvarteret Härbärgen

Sjuttonde roten 1637–57v

Fredsgatan – Ö. vallen

Åttonde roten 1657h–70

Samb. m. 5.7

Drottninggatan 54

Börge smed 1641: 3 mtl

Åleta Jon Torssons

gård såldes den 13.7.1646 till

Torsten Andersson

1646, 1650–52:2, 1647:3

Torsten Anderssons änka gifte om sig med

Arfved Svensson (Bånge)

omtalad i mantalslängderna. 1647–52 (1646, 1650–52: 2, 1647: 3 mtl)

1655: 3, 1656–57v: (VIII), 1657h: 2.16, 1658: 10, 1659: 3½, 1660: 3½, 1661: 3½, 1662: 3½, 1663: 1

1655 betalade Arfwe Svensson huseköpspengar för en gård värd 400 daler. Arved Svensson var son till den i Karlstad bosatte *Swen Påfwelsson Bånge* i Borgvik och handlade med master. Vid Göteborgs kämnärsrätt mötte Arved Svensson den 7.12.1653 *Johan Didriksson* ang. ett tvistigt köp av 8 mastträd. Den 27.11.1654 angav Johan Ellers vid kämnärsrätten i Göteborg, att Arfved Svensson i Vänersborg på sin faders Sven Påfwelssons vägnar hade ingått och slutit ett fullkomligt köp om 61 stycken master utan någon ”condition på faderns behagh, som Arfved och hans far nu opåstå.” Vittnen var Hans Befritz (Bäfretz, Belfrage) från Vänersborg, Gustaf Sifwertsson, Erik Svensson, Matthias Winkelman och Per Månsson.

Vid underrätten den 15.3.1665 vände sig Arfwed Svensson mot hustru *Ingrid sal Jon Persson skräddeles änka*, eftersom han inte kunde återfå några kläder av svaranden som hans sal hustru hade levererat henne för att ”förfärdiga”. Änkan Ingrid tillstod sig ha mottagit kläderna som pant för något lin och fläsk som Arved Svenssons hustru hade borgat av henne. Gode män *Anders Elofsson skrädde* och *Hans Torstensson* tillsattes för att lösa tvisten.

Vid Göteborgs RR uppträdde rådmann *Peder Haraldsson* den 15.11.1666 på *kapellanen i Lundby socken och Vättle härad Laurentii Andrae* vägnar och begärde, att följande obligation in-tecknades i stadens protokoll:

”Jag Arfwed Swensson bekänner och härmed witterliget gör, att iag hafwer anammat till mig min styvdotters Maria Torstensdotters arf, som består uti tu hundrade riksdaler på någon behaglig tid, till dess Maria sielf dem behöfver” etc. Den 26.11 s.å. angavs, att Arfwedd Svenssons styvdotters arvspengar stod i byggningskrivare Berge Hammars händer. Denne hade löst till sig hennes för-

äldrars gård. Därför uppsade Christopher Rist den caution han hade ställt för hennes arv på Arfwed Swenssons vägnar.

Måns Andersson 1652: 2 mtl

Byggningskrivaren Berge Hammar

”Berge Månsson Hamber” uppträder vid Göteborgs underrätt den 29.8.1651 som *Mårten Tijssen Ankerhielms* tjänare. Den 14.2.1667 lagbjöd *skepparen Cornelius Johansson* den gård (9.21) Spannmålgatan och västra sidan om östra sidan om östra Hamnen, som han för 400 rdr köpt av Berge Hammar.

Dessförinnan lagbjöd Berge Hammar första gången den 8.12.1666 Arfwed Swenssons gård, som han köpt för 300 rdr. Den 14.9.1671 sades *Börge Nilsson Drakenbergs* fyra tomter under Ekeskogen vara sålda till Berge (Månsson) Hammar, som samma år den 21 aug. uppträder vid Karlstads RR som *Jacob Herweghs tjänare*.

Biörn smed 1662 2½

Sven på Qwarnen, Swen Hansson Mölnare

1668–81

Arvingarna: se 6.41.

Han var 1667–68 bosatt i rote 9.

Sven Larsson Bergegutts hustru *Kerstin Andersdotter* klagade inför rådhusrätten den 30 juni över hur hennes man några dagar tidigare hade varit vid stadskvarnen för att låta mala sin mald. Sedan detta var klart, hade han satt sig ned i kvarnhuset på en trappa. Då hade Sven Hansson Mjöltnare och *Gunilla Andersdotter* hissat upp en maltsäck, som skulle slås i kupan. När säcken befann sig högst upp till kupan, lossnade knuten och säcken föll ned på Sven Larsson Bergegutts rygg, där han satt på trappan, så att ryggen krossades. Sven Larsson Bergegutt låg nu till sängs utan att kunna röra sig.

Sven Hansson Mjöltnare bedyrade, att han inte visste att Sven Larsson Bergegutt satt nere på trappan, när han och Gunilla Andersdotter skulle hissa upp maltsäcken. Gunilla Andersdotter hade lagt tåget runt säcken och knutit till det. Eftersom hon hade knutit för löst, menade mjölnaren, att Gunilla skulle svara för skadan och icke han. Han kunde inte minnas, att Gunilla, som hon påstod, hade sagt att tåget inte gick att fästa tillräckligt hårt om säcken, emedan den var ”för myckie full”. Han hade trott, att Gunilla hade bundit hårt nog. Eftersom hon ofta tidigare hade tillfredsställande fullgjort uppgiften att fastgöra tåget om säcken

Rätten fann, att mjölnaren var orsaken till den skada, som Sven Larsson Bergegutt fått, eftersom han hade befallt Gunilla Andersdotter att belägga tåget omkring maltsäcken trots att hon saknade kunskap om hur det skulle fastgöras. Han borde själv ha knutit tåget. Han ålades av rätten att draga försorg om Bergegutt och förse honom med barberare (bårdskärare), som kunde kurerat honom och dessutom försörja honom med mat (spisning) till dess han blev bra (”kunde vederfås”). Gunilla Andersdotter däremot frikändes helt.

Den 21 juli berättade Kerstin Andersdotter, att hennes man Sven Larsson Bergegutt hade dött några dagar tidigare av att han krossades under maltsäcken. Mjöltnaren hade fjorton dagar, innan Sven Larsson Bergegutt avled, för förlikning till honom sänt tre ”gode män” *Jöns Börgesson, Anders Gustafsson och Olof Carlsson*. Enligt vad mjölnaren och dessa tre uppgav den 28 juli

hade Sven Larsson Bergegutt sagt sig icke vilja beskylla mjölnaren för att ha förorsakat skadan, som han fick av maltsäcken och hans död, om han avled. Mjölnaren visste ju inte, att Bergegutt satt ”neder under” på trappan. Av det skälet fann också rådhusrätten den 25 augusti att ”mjölnaren Sven Hansson skulle plikta med 12 mark wådebot efter det 8 Kap. dråpmålebalken och betala bårdsckärrelönen och halva begravningskostnaden”.

I november 1665 anklagade kronobagare *Mäster Joakim* Sven Mjölnare för att han skulle ha varit vållande till att en båt med något kronans korn sjunkit i hamnen. Detta hade skett genom att Sven Hansson inte hade låtit vattnet stanna under de två kvarnarna och ”själv objuden” fört kronans båt i faran, så att strömmen sänkte båten i vattnet. Sven Mjölnare sade, att han inte hade order att stanna någon av kvarnarna, när någon båt ville fara genom slussen. Han gav skulden på soldaternas oförstånd och på att båten hade varit så överlastad, så att båten med kronans korn gick till botten.

Rätten fann fel hos båda parter. Sven Hansson Mjölnare dömdes låta torka kornet.

Underrätten dömde den 14.3.1662 Sven Hansson Mjölnare att betala kronans soldat Anders Pedersson en halvkappa råg, som bortstulit tillsammans med säcken, som *mjölnarens dräng Helge Andersson* hade mottagit i stadskvarnen.

Den 24.1.1666 vände sig Sven Hansson Mjölnare i underrätten mot Hans Jöranssons änka hustru *Elsebe Brunjohan* angående den skada, som slussen vid Nya Port hade tagit av en pråm, som hon ägde. Hösten innan hade den en dag kommit Fattighuskanalen nedför med tegel från Tegelbruket intill nuvarande Ullevi i vinkeln mellan Mölndalsån och kanalen. När den for genom slussen utan att mjölnaren visste om det hade den slagit emot slussen och till stor del ruinerat den. Änkans utskickade representant förklarade, att virket i slussen var förruttnat. Det var inte förarens fel att pråmen hade stött mot slussen utan pråmen hade råkat i drift genom ”det myckna och ivrigt påfallande vattnet”. Hon erbjöd pengar till reparation.

Ränte- och byggningskollegiet godkände den 15.2.1671 de 144 d smt, som Sven Hansson Mjölnare hade uppfört fattas i sin lön. Men restantierna på slusspengarna måste han inkräva, om han inte ville mista och ”gå quit” vad som resterade på hans lön. Av vad Sven Hansson Mjölnare angav i ränte- och byggningskollegiet den 7.2.1672 framgår, att det inte var vilka som helst som försummade att betala sina slussavgifter: till vägrarna hörde *handelsmannen Erik Fransson Schröder*, sal *kyrkoherden magister Torinii* och *postmästare Herman Schmidts änkor* och pastor i Tyska församlingen *Magister Nicolaus Westerman*. Av samma källa framgick det den 6.2.1673, att Sven Hansson hade arbetet vid slusskvarnen 22 år, alltså från 1651. Han hade anställts av dess *förste arrendator och byggmästare Jan Jacobsson slussmakare*. Räntekollegiet fann Sven Hanssons lön 140 d smt väl högt tilltagen. Han fick samtidigt enligt Almquist förebråelser för de reparationer, som han företog på eget bevåg och ålades att före varje reparationsåtgärd rådfråga *rådsmannen Torbernus Berling*. Vid denna tidpunkt kunde slussen inte repareras utan stora kostnader. Redan 1670 hade kvarnstenarna varit så nötta, att magistraten beslöt anskaffa nya från Holland. Mjölnaren kunde inte göra något åt hjulen. Möjligen kunde de repareras av stadstimmerman Guldbland.

I Gustavi begravningsräkenskaper omtalas mjölnaren Sven Hanssons begravning den 25.12.1685. Bouppteckningen 2.8.1689 omtalar Sven Hanssons efterleverska Ingeborg Ambjördsdotter och hennes styvbarn *Johan Svensson* och *Catharina och Elin Svensdöttrar*. Sven Hansson hade tidigare bott i Spannmålsgatans rote men sades 1675 äga hus på Drottninggatan, vilket han också gjorde vid sin död. Gården, som låg i kvarteret Härbärgat (öster om ”Arkaden”) mycket nära

stadskvarnen, övertogs av sonen Johan Svensson. Den 13.11.1694 omtalas Erik Humblas hustru i Haga Ingeborg Ambjörnsdotter, som kan vara identisk med mjölnarens änka.

Johan Svensson

1696–1700

Besökaren (visitören), senare saltmålaren Anders Gustavsson

1704–sin död 1733 (begr. 20.6 s.å.)

1715 värderades tomten 200, byggingarna 400 och lösöret till 120 d smt.

Enligt en supplik den 6.4.1716 (EIIa:28) var Anders Gustavsson syskonebarn (kusin) till den nyligen avlidne *Anders Grön*. Han ville övertaga dennes saltmätaretjänst. Han hade nu svaga villkor. I åtskilliga år hade han tjänat här i Göteborg vid Kungl. Maj:ts ”lilla tullstat”. I nästa supplikvolym (EIIa:29) omtalas i en kopia från RR 19.7.1716, att han försäkrats om en saltmätareplats. Samma år föddes hans son Johan Andersson, som fick bördsbrev den 29.4.1735.

Hos Anders Gustavsson bodde 1717 *artillerikonstapeln Jöns Haeger* och hans hustru *Kerstin*.

Saltmålaren Anders Gustavsson efterlämnade enligt bouppteckning 14.8.1733 238:27 d smt, därav hus och gård på Drottninggatan med en inmurad bryggpanna 401.16 d smt samt ”en englabedd under baket”, 6 öre. Gift 1/ Susanna Zachrisdotter, som erhöll stolrum i domkyrkan 4.8.1702. Hon begr. 11.10.1703 och barnen *Erik*, *Johanna* och *Catharina* avvittrades 30.4.1704 (Gbg bou 1704:199), då *madame Limmerhult* var närvarande på blivande hustruns vägnar. Barnens skyldfränder var *Anders Ersson saltmätare*, *Sven Jonsson* och *Håkan Lindquist*. 2/ Margareta Dametzdotter, som efterlevde (Berg II:3–4, 474).

Den 18.5.1734 pantsatte Margareta Dametzdotter och Gustav Zollen på egna och sina syskons vägnar som tillförordnad målsman till *länsman Erik Rengbergs* barns förmyndare för lån av 150 d smt. hus och gård på Holländaregatan med inmurad kittel. Gården var belägen mellan avlidne handelsmannen Sven Lakes änkas gård å östra och borgaren Johan Lundquists gård å västra sidan. Pengarna lånades för att enligt förening den 23.11.1733 avvittra styvdottern Johanna Andersdotter hennes fäderne och möderne. Johanna Andersdotter gifte sig med *fältväbeln Johan Anders Hornauer* i hans första gifte.

Margareta Dametzdotter (kallad utfattig 1741) och hennes medarvingar sålde (med villkoret att Margareta Dametzdotter under sin livstid skulle få behålla ett rum och en vind samt njuta tillsyn av den nye ägaren) den 15.1.1748 till

handskmakaremästare Gerhard Lundborg

ett ”på Drottninggatan emot Vallen” emellan glasmästare Mäster Erik Lindes hus å östra och borgaren Johannes Lundquists gård å västra sidan beläget hus och gård. Gården hade hembjudits till viderboende och grannar och 30-penning hade erlagts med 23 daler 21 $\frac{1}{3}$ öre smt. Tomten höll i längden 73 fot och i bredden 25 $\frac{1}{4}$ fot, Sveriges mått (Berg I:2, 458).

Gert Lundborg, som var son till åldermannen för *hemförarebåtgillet Nils Ericsson* och *Berta Gertsdotter*, fick 18.9.1747 burskap i Göteborg som handskmakare.

Den 1.4.1752 pantsatte Gerhard Lundborg hus och gård med där tillhörande tomter till *Benjamin Bagge* för lån av 480 d smt.

Hos Gerhard Lundborg hade 1753 läregossen *Anders Tengberg* och där bodde samma år *ostindiefararen Holmbergs* hustru ”oförmögen och näringslös”. 1755 var *skolappare Börge Pehrsson* hyresgäst. 1757 hade Lundborg *gesällen Nicolaus Volkenhård*.

Gerhard Lundborgs första hustru *Sofia Laurén* begravdes den 7.8.1754 (D). Bouppteckningen den 22.11.1754 angav samma grannar som 1748. 1765 gifte Gerhard Lundborg om sig med *Sara Maria Reuterfeldt*, född 26.2.1727, död 7.5.1789. Hon var dotter till *löjtnant Jöran Reinhold Reuterfeldt*, född 1701, död 1748 och *Christina Elisabeth Jernsköld*, född 1700, död 1770.

Gert Lundborg avled barnlös 10.5.1780. Vid bouppteckningen 10.8.1780 angavs gården vara värd 402:24 rdr specie. Grannen i väster var handelsmannen *Anders Flobeck*. Hökare *Lundquist* som var granne i öster redan 1748 ägde fortfarande sin gård men hade vid bouppteckningen den 25.5.1789 efter *Sara Maria Reuterfeldt* utbytts mot *hökare Klingborg*. Hennes efterlämnade förmögenhet uppgick till 500 rdr specie. Den 1.5.1789 testamenterades allt till

handskmakaregesällen Anders Kruse,

kallad handskmakare i tomtöreslängden 1790.

Men detta testamente hade tydligen ogillats. På auditören *Sven Gabriel Lindequists* på egna och övriga sterbhusdelägares vägnar utauktionerades den 10.10.1791 handskmakareänkan *madame Sara Maria Lundborgs* arvingars gård 4.128, som hade värderats till 666 32 rdr specie. Handskmakare *Anders Kruse* inropade gården för 531 rdr specie. På grund av bristande betalning anställdes ny auktion den 8.11.1791. Gården inköptes för 532 rdr specie. av

jungfru Christina Otterdahl

Men enligt konkurshandlingar den 7.1.1792 (och första RR-dagen 23.4.1792) var ägaren snickaregesällen *Johan Herman Lohman* som genom vådeld natten mellan 2 och 3.3.1791 förlorat 2 500 rdr bestående av såväl all hans fasta och lösa egendom (utom några få lösören. Tomt 4.128 värderades till 150 rdr.

Åren 1800–07 omtalas 4.128 rådman *Hans Edvard Peterssons* (öde)tomt (uppbud den 7.12.1801).

Senare uppbud av 4.128

h Sara Benecke	22.12.1823
handl Philip Syrach Hertz	28.9.1846
handl Philip Delmonte	24.2.1868